Anul I Orăştie, 19 Aug. v. (1 Sept. n.) 1900 Nr. 34

BUNUL ECONOM

ABONAMENTE:
Pe an 4 coroane (2 fl.); jumĕtate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci.

ORGANUL
„Reuniunii economice în Orăştie"
Apare în fiecare Sâmbătă

INSERŢIUNI:
se socotesc după tarifă, cu preţuri moderate
Abonamentele şi inserţiunile se plătesc înainte.

Spaimă de emigrări.

Omul nĕcăjit dă în dreapta dă în stânga, doar' găseşte o cale nouă pe care sĕ mai scape de dureroasa tovărĕşie a nĕcazului, şi decumva zăreşte o potecă mai luminoasă ca celelalte, uşor sĕ înduplecă sĕ plece pe ea, deşi nu ştie că la capĕtul nevĕzut al ei, ce îl aşteaptă, câmp tot luminos, ori doar' unul mai plin de mărăcini şi decât acela dela care a pornit?

Aşa stăm şi cu părăsirea ţerii (emigrarea) din partea unui mare numĕr de fii ai ei. Pe câmpul vieţii noastre aici, s'au prea înmulţit spinii şi prea năvălesc alţii aduşi de vênturi peste ele, încât bietul om sĕrac nu mai ştie încotro sĕ dea, ca sĕ nu sângereze mĕreu. Şi cei-ce ar avea putere a curăţi spinii, nu o fac, ei ştiu de ce nu o fac.

Şi oamenilor năcăjiţi aci în grădina lor, la vatra lor, în ţara lor, li-se arătă prin panglicari şireţi o cale învăluită în lumină trandafirie, cale largă şi lungă, peste ţeri şi peste mări: *la America,* şi li-se spune că acolo e grozav de mult bine. Şi mulţi sĕraci cu duhul cred, şi o iau pe calea arĕtată, dar' pentru puţini e pământul pe care descalecă raiu, şi pentru cei mai mulţi e vai!

Din ţara noastră încă au început sĕ plece mulţi spre America. Indeosebi Slovaci din Ungaria de Miază-noapte. Aşa mulţi sĕ duc, că ţara e în aceste părţi acuşi ameninţată de pustiire.

Mulţi dintre cei cu puterea în mână s'au uitat pân'acum printre degete la această ridicare a poporului în roiuri şi plecare, zicêndu-'şi: Pagubă cât de voi! Acum însĕ au început şi ei sĕ se sperie de întinderea ce o ia emigrarea printre nenorociţii Slovaci şi Ruteni, şi foile de frunte ungureşti s'au pus pe cercetări, şi după discuţii de sĕptĕmâni, au ajuns sĕ închee cu aceea, că zeu bieţii Slavi din Nordul Ungariei, cam au cuvênt de-a pleca, căci prea mulţi scăeţi au adus vênturile peste câmpurile patriei lor: *scăeţii cei rĕi ai Jidănimii lacome şi sugĕtoare,* alungată de prin Rusia şi Galiţia şi primită cu prea mare uşurinţă în Ungaria! Aceşti oameni duc apoi pustiul şi sĕrăcia cu ei, şi poporului nu-'i rĕmâne decât sĕ plece unde s'a îndura de el Cel de sus, că mai rĕu ca aci nu-'i poate fi nicăiri!

Şi acum se sfătuesc domnii sĕ ţină în Octomvrie a acestui an un mare Congres (sfat) în Pesta, la care sĕ iee parte bărbaţi din toate ţinuturile, şi acolo sĕ-'şi spună fiecare părerea, că anume cum s'ar putea pune încă capĕt rĕului ce bântue, cum s'ar putea smulge scăeţii pustiitori ai acelor margini de ţară, şi cum s'ar putea stavili pornirea poporului de a fugi din această ţară şi de ale ei fericiri?

Din lucrul acesta noi sĕ tragem învĕţătura ce sĕ cade: Vai de neamul care lasă şi face cu putinţă, ca în mijlocul lui sĕ se încuibe prea zdravăn Jidanii! Isbirea lui de rîpa pustiirii e astfel sigură, mai curênd ori mai târziu.

Şi: ferice de poporul care înţelege cu o oră mai curênd primejdia aceasta, şi pentru a o încunjura, *îşi creşte din propriul sîn negustori, măestri, crâşmari şi tot,* şi pe aceştia, şi *numai* pe aceştia, îi sprigineşte, căci ei tot nu-'l vor despoia nici-odată ca aceia, ear' pe Jidani sĕ-'i lase în pace, necălcându-le pe prag, căci aşa se vor duce ei de sine spre Canada şi Palestina şi ştie D-zeu unde, pe aripile vênturilor care i-au adus aici.

Înţelege popor Român şi tu cu un cias mai curênd acest adevĕr!

In zilele tale albe, gândeşte-te şi la cele negre!

In zilele tale albe, adu-'ţi aminte, creştin muritor, şi de rĕul zilelor negre, şi pregăteşte-te ca de cumva vor da şi peste tine, sĕ nu te afle nepregătit, cât sĕ-'ţi smulgi pĕrul de durere!

Teribilul foc ce pustii sĕptĕmâna trecută comuna *Vaidei,* sĕ aducă aminte fiecărui om de zilele nenorocirii, sĕ fie ca o ameninţare a degetului lui D-zeu pentru toti câţi auzim, pe aproape şi pe departe, de el.

Vre-o sută de familii de fraţi de ai nostri, au trebuit sĕ petreacă cu ochii lor şi cu sufletul lor grozava vedenie, cum focul, teribil şi lacom, pe o zi caldă, în valuri puternice şi bobotind sare din vêrf în vêrf de case şi şuri şi stoguri de grâu şi clăi de fên, pentru-ca în câteva minute sĕ le prefacă în cenuşe neagră, ca neagra desnădejde a bietului econom. Şi chip de apărare nu era. Satul fiind aşezat pe deal şi apă de tot puţină în el, nu era cu ce sĕ lupţi contra potopului. Trebuia sĕ stai înmărmurit şi sĕ priveşti cum grozavul element vine-vine-vine din casă 'n casă de o învălue şi o înghite şi pe a ta, şi sboară mai departe, pustiind!

Nenorocirea e mare, şi noi avem cu toţii datorinţa a sări în ajutorul fraţilor Vaideeni, adunând, în oraşe şi în sate, ca sĕ-'i ajutăm la repararea macar în parte a marei pagube îndurate.

Dar' cu o cale fie-ne iertat sĕ ne întrebăm: oare nu era nici un chip şi modru, ca de mai nainte oamenii aceştia sĕ se pregătească, ca lovindu-'i nenorocirea ce-'i lovi, durerea lor sĕ nu fie nici pe jumetate aşa mare cum azi le e?

Rĕspunsul e: *ba da!* puteau uşor sĕ preîntimpine durerea ce azi îi îneacă. Dar' înzadar, căci poporul nostru primeşte foarte greu şi prea rare-ori sfaturile ce i-sĕ dau de a pune şi el mâna pe mijloacele descoperite de oamenii învĕţaţi, pentru a fi mai ferit de rele.

Contra focului avem: *asigurările.* Sunt zeci de bănci de asigurare şi în ţară la noi, care pentru sume de tot neînsemnate, pentru fleacuri de sume anume pentru câte 1 fl. 50 cr., pentru 50 cr. ba şi pentru *18 cr.* plătiţi ei pe an, îţi chezeşueşte cu Contract întărit de legile ţerii, câte *100 fl.*, şi de te va lovi nenorocirea focului, ea, banca, îţi va întoarce în bani gata toată paguba până la suma ce 'ţi-ai asigurat. Şi sunt agenţi de-ai băncilor în toate părţile, în oraşe negreşit, ba şi prin sate, cari mijlocesc ori-cui asigurarea, şi totuşi, o ce puţini sunt prin satele noastre asiguraţi! In Vaidei, sat mult-puţin regulat, cu casele şi şurile aproape, unde dacă apucă focul la un om, sunt în primejdie toţi, mai ales că apă n'au, — abia au fost 10—12 asiguraţi între cei peste 70 de arşi! Şi şi aceia-'s asiguraţi mai numai cei siliţi de banca cutare, de unde au luat împrumut pe casă şi cărora *banca le-a cerut* sĕ-'şi asigure casa!

Asta e rĕu. Bieţii nostri oameni dau în toate părţile unde li-se cere, — de ce numai de liniştea lor proprie

BCU Cluj / Central University Library Cluj

îşi uită, de ce numai faţă de rĕul ce pe ei îi ajunge sĕ lasă neîngrădiţi?

Recomandăm tuturora, sĕ-'şi asigure tot ce au, casă, şură, nutreţul din şură ori din clăi, vitele din grajd, şi tot, căci rĕul e între noi, nenorocirea ne paşte paşii, şi nici nu ştii când te ajunge, ear' fiind asiguraţi, ea nu ne va durea nici odată aşa cumplit cum azi pe cei mai mulţi din fraţii din Vaidei îi doare!

Vom arĕta în numerii viitori şi felurile de asigurări ce sĕ pot face, şi locurile unde.

Roada câmpurilor.

După rapoartele sosite la ministeriul de agricultură al ţerii, în 20 August starea sămănăturilor şi recolta, era următoarea:

Spicoasele nu sunt gata cu îmblătitul.

Cucuruzele, în urma ploilor ce au căzut, s'au îmbunătăţit. Desvoltarea tuleilor şi a grăunţelor dau nădejde de *bună* roadă.

Grumpenele cele timpurii (văratice) au fost culese deja aproape peste tot locul. Dar' şi coacerea celor tomnatice sĕ aşteaptă în curênd.

Legumele în grădini şi varza, s'au înviorat frumos în urma ploilor. Roada lor făgăduеşte sĕ fie mulţumitoare. (O fi pe unde-o fi, dar' pe la noi, mai ales varza va da slab, căci de 2—3 sĕptĕmâni a potopit-o rĕu milioanele de omide ce s'au prăsit pe foile ei, şi cari acum sunt mari şi mâncă la trunze de nu rĕmâne nimic de varză. Ear' lupta contra lor, prin alungare, s'a dovedit fără mult folos: ai curăţit un rênd, mâne e altul, roiu, în loc).

Păstăioasele au fost grijite deja mare parte. Vor da roadă mulţumitoare.

Inul şi cânepa dau bine.

Otăvurile au prins putere de ploi.

Viilor le-au priit ploile din urmă. Strugurii s'au desvoltat frumos, şi din soiurile mai timpurii, au început a aduce în pieţe.

Poame vor fi puţine. Pentru poamele tomnatice, mersul timpului e priincios.

AGRICULTURA

Sămĕnaţi trifoiu!

Cu economia ce purtăm în timpul de faţă nu mai merge şi, dacă merge, nu aşa cum trebue. Aceasta s'a dovedit de repetiţe-ori în această foaie. Indeosebi în nr. 5 unde am scris despre „trifoiul roşu", spusesem că *„numai trifoiul este în stare a ne da nutreţ din belşug pentru vară şi iarnă, îngrăşând totodată şi moşiile"*. Fiind deci trifoiul o plantă atât de însemnată, ba chiar neapĕrat trebuincioasă pentru înaintarea plugăriei şi a bunăstării economilor nostri, aducem din nou aminte cetitorilor, că e aproape timpul când el se poate sămăna.

Ce ar fi deci de dorit şi prea folositor sĕ se facă? Toţi de-arîndul plugarii nostri sĕ se gândească, că *sămĕnând acum de cu toamnă trifoiu, îndată după sămĕnatul grâului,* în toamna anului viitor vor avea în loc de nişte miriştі fără nici un preţ sute şi mii de cară de cel mai bun nutreţ ce se poate închipui. Acest nutreţ, s'ar putea cosi sau paşte. Şi într'o întêmplare şi în alta lucrul e vrednic de luarea aminte. Căci nu e lucru mic, de pildă, a avea înspre toamnă o păşune îmbelşugată, cu ajutorul căreia vitele de muncă sĕ însufleţească, şi sĕ între bune în iarnă, sau dacă, cosind trifoiul din vorbă, am face nutreţ cu 2—3 cară mai mult.

Trifoiul sĕ samĕnă de obiceiu pentru a rĕmânea 3 ani pe acelaşi loc. De aceea unde hotarĕle sunt comasate, sau unde prin bună înţelegere oamenii pot hotărî spre acest sfîrşit un colţ de hotar, e bine sĕ se gândească la această împregiurare. Cum însĕ noi ne obicĕinuim aproape numai cu economia schimbătoare, trifoiul cosit şi numai odată sau păscut de cu toamnă, ne îmbie un folos destul de mare.

La un jugĕr sunt de lipsă $4\frac{1}{2}$—6 kgr. sămênţă. Sămĕnatul se face îndată după sămĕnatul grâului. Trifoiul astfel sămĕnat rĕsare şi se întăreşte binişor până dă gerul.

Sămênţa sĕ îngroapă numai $1\frac{1}{2}$ până în 2 cm. în pământ; spre acest sfîrşit sĕ întrebuinţează o groapă uşoară de lemn sau şi numai o legătură bună de mărăcini, ori tăvălugul.

POMĂRIT

Păstrarea poamelor.

Pentru-ca poamele sĕ se ţină timp cât mai îndelungat, trebue sĕ se aibă în vedere anumite regule, şi anume:

1. *Sĕ se culeagă cu mâna,* şi nu scuturând pomul.

2. Sĕ se culeagă fiind *deplin sbi-*

FOIŢĂ

Din înţelepciunea lui Solomon.

In vremurile de demult foarte, cam cu vr'o trei mii de ani în urmă, de mult, când Evreii îşi aveau şi ei o ţară a lor numită Palestina şi nu trăiau rĕspândiţi prin întreaga lume ca astăzi, a domnit peste dînşii un rege pacînic şi înţelept anume Solomon *) fiiul puternicului rege şi proroc David. Moştenind dela tatăl seu o ţeară destul de mare pentru acele vremuri, lui Solomon nu-'i mai rĕmânea de cât sĕ o stăpânească încât s'ar putea mai înţelepţeşte. Şi ne spune sf. Scriptură a Vechiului Aşezămênt, că la începutul domniei, după-ce Solomon se întoarse dela templu, unde fusese cu norod mult de se închinase, i. se arătă în vis Dumnezeu şi zise către dînsul: »Cere, ce sĕ-'ţi dau eu ţie?« Şi Solomon rĕspunse atunci către Dumnezeu: »Tu Doamne ai arătat mare dragoste lui David, părintele meu, şi m'ai făcut rege în locul seu. Acum, Doamne Dumnezeule, fă sĕ se adeverească numele Tĕu dat lui David, părintele meu, că m'ai făcut rege peste un popor mare, drept care dă-'mi înţelepciune şi minte ca sĕ pot cârmui acest popor; căci cine poate judeca acest popor mare al Tĕu?« Şi a zis atunci Dumnezeu către Solomon: »Pentru-că aceasta este în inima ta, şi tu n'ai cerut avuţie, comori şi cinste mare, nici vieaţa duşmanilor tĕi, şi n'ai cerut zile multe, ci ai cerut înţelepciune şi minte ca sĕ poţi judeca poporul peste care te-am făcut rege, de aceea: Dată îţi sunt înţelepciunea şi mintea; şi încă şi avere şi comori şi mare cinste îţi voiu da, asemenea cărora nu avură regii, cari au fost înainte de tine şi nici unul după tine nu le vor avea.«

Şi în adevĕr înţelept a fost şi cu multă înţelepciune a stăpânit poporul evreesc, toată vieaţa sa, încât un alt rege asemenea lui în lumea veche nu ştim sĕ mai fi fost.

Din mulţimea de fapte şi judecăţi înţelepte ce a făcut el ca rege, ni-s'a păstrat şi până astăzi câte-va, şi cine ştie carte uşor le poate găsi şi ceti în sf. Scriptură a V. Aşezămênt. Dar' tot în sf. Scriptură ne-a mai rĕmas şi se găseşte în o parte a ei numită »Proverbele lui Solomon«, un numĕr foarte mare de proverbe, sau zicĕtori, pline de o adêncă înţelepciune. Mulţi cârmuitori de neamuri, mulţi învĕţaţi şi chiar mulţi regi şi împĕraţi creştini din decursul vremurilor, nu numai că le-au cetit, dar' le-au şi învĕţat de mici copii, ca sĕ nu le uite uşor, pentru-că de mare folos au fost şi sunt încă tuturor celor-ce le ştiu.

La începutul cărţii proverbelor lui Solomon se zice — şi e adevĕrat — că s'au scris toate aceste proverbe: »Pentru-ca sĕ se cunoască înţelepciunea şi învĕţătura, pentru-ca sĕ se priceapă cuvintele înţelegerii, pentru-ca sĕ se capete învĕţătura prevederei, dreptăţii şi judecăţii sănĕtoase. Pentru a da agerime de minte celor proşti, cunoştinţă şi prevedere celor tineri. Ca auzindu-le înţeleptul, mai înţelept sĕ se facă şi cel cu pricepere cârmuire de sine sĕ câştige. Şi, pentru-ca sĕ se poată pricepe proverbele şi vorbirea adêncă, şi cuvintele înţelepţilor cu tainele lor.«

*) Şolomoh, în ovreeşte însemnează pace.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

cite, (fără a fi acoperite de rouă sau apă de ploae).

3. Merele sĕ se culeagă *înainte de a se fi copt pe deplin,* ear' perele când a început a li-se îngălbeni coada.

4. Sĕ se păstreze în coșuri de nuiele, sau în pătule de scânduri, așezând poamele unele lângă altele *cu coada în sus,* în o singură pătură, sau cel mult în douĕ; bine se păstrează și dacă se așează unele lângă altele pe nĕsip sau pe pae tare bine uscate.

5. Localuri potrivite pentru păstrat sunt: *cămerile rĕcoroase* și pivnițele, peste tot temperatura aerului în localurile unde se păstreasă poamele, trebue sĕ fie potrivită, adecă aerul sĕ nu se schimbe din stêmpĕrat în prea cald sau în prea rece.

6. *Soiurile iernatice sĕ se păstreze pentru timpuri când prețurile vor fi mai ridicate.*

7. Sĕ se păstreze poamele frumoase și deplin sănĕtoase, cele cari încep a se putrezì sĕ se aleagă din când în când și sĕ se înlature.

S.

„Ardeleana"
în noua sa casă.

Sub acest titlu „Trib. Poporului" dela Arad, publică următoarea scrisoare din Orăștie:

Dle Redactor!

Harnica bancă *„Ardeleana"* — a treia între cele peste 70 de bănci românești din patrie — s'a așezat de douĕ zile în noua sa casă, de curênd cumpĕrată, casă, care într'un oraș mai mic ca al nostru, este într'adevĕr un palat. Aci »Ardeleana« este așezată definitiv, și de o strămutare a ei în alt loc, nici nu se va mai vorbì poate generații întregi.

Noua casă a »Ardelenei«, fostul primhotel al orașului, *„Hotel Széchenyi"*, e o casă mare cu etagiu, cu 3 fațade spre 3 strade, în inima orașului. Că, această casă a ajuns în proprietatea acestei viguroase bănci românești, se apreciază ca un triumf al desvoltării economice românești de aici. Ea era proprietatea unui bogat cetățean Sas, și mulți din conaționalii lui îi iau fostului proprietar în nume de rĕu, că a dat prilegiu Românilor sĕ-'și pună piciorul și în această valoroasă casă, care prețuește numai ca zidire, afară de marele loc edificabil încă din jur de ea, mai mult ca cele 64.000 coroane, cu cari a fost cumpĕrată.

Vĕzênd-o așa sus ridicată, ajunsă a locui *în casa proprie* în o atare casă, nu se poate sĕ nu-'mi aduc aminte de modestul început, cu care și-a luat ființă odinioară modesta băncuță »Ardeleana«, azi voinica și triumfătoarea »Ardeleană«.

Știind cum a început și prin ce stări progresive a trecut această bancă, involuntar îți vine în minte tabloul cu brușul de zăpadă, pornit din vêrf de coastă, care rostogolindu-se crește mereu și devine însuși un munte când a ajuns în vale; sau de isvorul mic țișnind din stâncă și prăvălindu-se printre dealuri, bênd mereu ape noue în cale, și crescênd puternic, încât nu departe de începutul seu, el este deja rîușor, mâne va fi rîu, și poimâne mare.

*

Cum a început și a crescut *„Ardeleana"?* A început cu un capital de 40.000 fl., așezându-'și »biurourile« în... o singură odăiță luată în chirie pe prietenie în școala română... Aci se întâlnia directorul seu *Dr. Ioan Mihu* cu »corpul de funcționari«, cari stăteau dintr'un cassar, dl *Ioan Mihaiu,* și încolo nimic... Wertheimcasse pentru bani și acte, aveau — buzunarele și subțioara cassarului: seara el lua banii în buzunar și hârtiile subsuoară și pleca cu »cassa« acasă și dimineața le aducea ear' pe toate.

După un an »institutul« și-a permis a-'și lua mai în oraș cuartir, tot o odae numai, mai încăpĕtoare.

După doi ani de vieață și-a putut permite luxul de a-'și lua un cuartir mai potrivit, cu mai multe odăi, în casele dlui Nic. Vlad, deasupra apotecei, ear' după alți 4 ani (1891) s'a mutat în casele proprii în piață, avênd comodități suficiente, unde a stat până acum. In 1898 zidì apoi o casă nouă, modernă, de oraș mare, în care e hotelul și cafeneaua »Central«, casă, care e fără îndoială cea mai frumoasă a orașului, un mic palat simpatic. Deschiderea hotelului »Ardelenei« a tras după sine căderea primului hotel de până acì, „Hotel Széchenyi", care astfel devenì vînzĕtor și-'l cumpĕră tot »Ardeleana«, care l'a făcut sĕ cază. Și acum se instală însași în încăperile lui, renovate, strălormate.

*

Dar' precum în privința locuinței și a caselor, modest începĕtoarea »Ardeleană«, rĕzimată pe brațul conducĕtor al înțeleptului seu director, a ajuns din plăpândă, voinică, apoi puternică, biruitoare, — așa a progregresat ea și în alte zeci de privințe.

In 1886 ea începe cu capital acționar de 40.000 fl. Peste 4 ani, în 1890, ea se simte deja avênd așa de mult încrederea publicului, că pentru a-'și mărì forțele și a putea servì și mai bine scopurilor sale economice-naționale, face deja o nouă emisie de acții de 35.000 fl. Acțiile se destac repede, ca pânea cea bună. Peste 3 ani (în 1893) face o nouă emisie de acții de 25.000 fl. ca sĕ atingă cifra de *100.000 fl.,* capital acționar. Acțiile au fost îndată cumpĕrate.

Eată de ce s'a crezut de cuviință că ar fi bine a se publica și în această revistă cel puțin o parte din mulțimea acelor proverbe. Eată încă câteva din înțelepciunele lui. Bine ar fi de le-am ceti din punct în punct și de am cugeta câte puțin asupra fiecăruia:

*

Fiule, nu uita învĕțătura mea și inima ta păzească sfaturile mele, căci vieață lungă, ani fericiți și pace îți vor aduce: Mila și adevĕrul sĕ nu te părăsească, ci leagă-le de gâtul tĕu și le scrie în sufletul tĕu, și vei avea har și isbândă în ochii lui Dumnezeu și ai oamenilor.

*

Din toată inima ta încrede-te în Dumnezeu și nu te sprijini numai pe priceperea ta; în toate căile tale recunoaște-L și El va face drepte cărările tale.

*

Nu fii înțelept în ochii tĕi! Teme-te de Dumnezeu și depărtează-te de rĕu; învĕțătura lui Dumnezeu nu o desprețuì și nici sĕ-ți fie greu de mustrarea lui, căci Dumnezeu mustră pe cine iubește și-'i voește binele ca un părinte fiiului seu.

Fericit este omul, care a aflat înțelepciune și cel-ce a câștigat înțelegere, căci câștigurile ei sunt mai bune de cât câștigurile argintului, și venitul ei de cât al aurului; mai prețioasă e de cât mărgăritarele și toate cele de dorit nu se aseamănă ei. In dreapta înțelepciunei este lungimea zilelor, ear' în stânga ei avuția și marea cinste.

*

Dumnezeu prin înțelepciune a întemeiat pământul și cu înțelegere a întărit cerul; prin știința lui despicatu-s'au adêncurile și norii picură roua.

*

Aceaste șasă lucruri urește Dumnezeu, ba șepte sunt lucrurile ce îi sunt în urăciune: 1. Ochii mândri (fuduli); 2. Limba mincinoasă; 3. Mânile ce varsă sânge nevinovat; 4. Inima ce unelteşte gânduri rele; 5. Picioarele cele grabnice a face rĕu; 6. Martorul mincinos și 7. Cel-ce samănă desbinări între frați.

*

Mâna celor harnici domnește, ear' cea leneșe plătește dare.

Albina.

Comoara ascunsă.

— Poveste. —

Un părinte lăsă la moartea sa douĕ pogoane de pământ, cari sĕ împărțiră între patru feciori ai sĕi. Trei din acești fii, fiind nepricepuți și fără știință de carte, își lăsară bucățica de pământ în părăsire sub cuvênt că e nimica toată. Unul zicea că bucata lui e mlăștinoasă, altul că are spini și celalalt că e pământul prost, fiind văros.

Al patrulea frate, deși pe partea sa sĕ afla o rîpă, cu toate acestea el sĕ hotărî a profita de această moștenire ori în ce chip. Pământul sĕu fiind argilos și avênd în râpă isvor, el sĕ apucă de făcut cărămizi, pe cari vânzêndu-le cu preț bun își dobândi traiul zilnic, făcênd și mici cruțări. Peste puțin sĕ pusĕ tovarăș cu un olariu și din facerea oalelor ajunsĕ sĕ fie unul din cei mai cuprinși gospodari din satul sĕu. Avênd acum bani și cum pământul fraților sĕi era neângrijit îlc umpĕră el pe te miri ce.

Voind a da o pildă fraților sĕi față de neghiobia lor, sĕ apucă de cultivat aceste

Vězênd buna disposiție și încredere a publicului, după alți 3 ani, în 1896, se face a patra emisie de acții de *50.000 fl.*, și deja în anul următor 1897 a cincea emisie, mai mare ca toate cele de până aci: de *100.000 fl.* Și au trecut și astea repede-repede, deși se puseseră taxe mari de transcriere, de 12 fl. 50 cr. și de 27 fl. 50 cr., de acție, pentru cumpărători, ce nu mai fuseseră acționari.

Și s'a urcat astfel deja în 11 ani capitalul de 40.000 fl. la *250.000 fl.*

Direcțiunea băncii poate fi mândră de atâta încredere.

*

— »Da, da«, poate zice unul și altul, »a făcut isprăvuri banca, a cumpărat case, a zidit însași de nou, etc., căci s'a îmbogățit de pe săraca nație. Căci așa se îmbogățesc toate. Dar' nația însași ce folos are, ce a primit înapoi din ce a dat?«

Atari obiecțiuni ar putea fi făcute icicolo unor bănci, dar' »Ardelenei« ele nu s'ar potrivi, căci ea de a luat și de ia dela nație, *atâta numai cât și strănii iau*, ori chiar și mai puțin, apoi nici de uitat nu-'și uită de poporul cu care se susține, ci din prisosul seu dă-'i și lui înapoi frumoase porțiuni. Eată câteva, câte știu eu, care nu le știu toate:

Indată-ce s'a înființat, a început a împărți an de an la câte 6—8 *școale poporale* din jur câte 50 fl., deci 3—400 fl. pe an, în 14 ani *peste* 4000 fl.

Simțindu-se lipsa unui loc de întrunire, a unei *Casine* române în Orăștie, care să aibă ceva fond, a creat încă în primii ani un *Fond al Casinei*, înzestrându-'l an de an câte cu 200 fl. până i-a făcut un fond de 2000 fl., pe care Casina îl folosește deja.

Privind la lipsa *tractelor protopopești*, tot în primii ani a hotărît înființarea a două fonduri protopresbiterale de câte 1000 fl., unul pentru tractul gr.-or., altul pentru cel gr.-cat. român din Orăștie. Azi tractele sunt deja în folosința fondurilor acestora.

Privind la lipsele *școlare* ale poporului nostru român din Orăștie, încă în anul al 3-lea al ființei sale, a hotărît direcțiunea ca jumătate din venitele fondului de reservă al băncii să se dee bisericii gr.-or. din loc pentru susținerea și ridicarea *școalei* sale, ear' în 1893 decisul direcțiunii s'a trecut ca §. în statutele băncii. La început fondul de reservă al băncii era mic, aducênd abia 172 fl. 26 cr.; și biserica română a căpătat pentru școala sa abia 86 fl.; azi însă fondul de reservă e așa de frumos, că biserica capătă pentru școală pe an peste 1700 fl. și va venì vremea să capete 2—3 mii pe an și mai mult. Și se susține o școală de model, cu 4 învățători! De tot a dat »Ardeleana« în cei 12 ani de când a oferit acest sprigin vre-o 11 mii fl. numai bisericii pentru școală!

In 1897, la zece ani dela fondare, și-a sărbat »iubileul de 10 ani«, în loc de bancheturi cu beuturi și cu mâncări, prin întemeerea unui nou fond: Fondul *„Reuniunii Economice"*, de 5000 fl. dând an de an 500 fl. până îl va întregì. A dat deja 2500 fl. și acestui fond, și »Reuniunea Economică« lucrătoare *direct la ridicarea bunei stări a poporului*, s'a înființat și ea, și lucrează de un an de zile.

A dăruit, mai departe, sute de floreni la societăți culturale, studențești-literare, la gimnasiul din Brad, etc.

*

Și multe s'ar putea încă spune, despre *duhul de cruțare* trezit în oamenii din loc și jur prin aceea că i-ai adus să-'și cumpere acții, apoi să facă depuneri ca să le crească părțile cruțate, — despre *ambiția nobilă* trezită și cultivată în inimi, că ne vedem și noi Românii cu o bancă înfloritoare, unde pân'aci înfloreau numai cele 2, săsească și ungurească, — despre folosul adus *societății românești* prin sporirea și susținerea familiilor de funcționari, și alte foloase multilaterale isvorîte din convenirea deasă a celor din jurul băncii și consultarea asupra afacerilor de interes public.

Dar' nu le mai certetez și nu le mai înșir.

E însă numai firesc, că în decursul unei lucrări atât de intensive și mari, unde ai lipsă de colaborarea și angajarea mai multora, să dai și de greutăți, căci ori-cât te-ai ferì, nici nu știi prin ce și când ai călcat mai pe unul, mai pe altul pe vre-un ochiu de găină, și apoi murmurul e gata, supărările se iau de mână și te încunjoară horă... Produsu-s'au și în mijlocul societății române de aici din timp în timp supărări, mai mari ori mai mici, cele mai multe isvorîte din chestii legate de bancă, — privitorul din punct de vedere mai înalt însă, n'are să le scoată în primul plan și în târg aceste mărunțișuri de supărări și hârjoneli, nici să le dea prea mare importanță, căci privind mersul lucrului în conturile lui mari, nu vezi decât un continuu și puternic progres.

Aș fi nedrept, de aș retăcea o constatare: că dacă aceste frumoase resultate se pot scoate aici la iveală, apoi trei din patru părți ale meritului revin d-lui *Dr. Ioan Mihu*, directorul băncii, om cu priviri superioare, cu idei frumoase. De avem aci fond bisericesc-școlar, fonduri protopopești, fond pentru casină, pentru Reuniune Economică etc., generoaselor sale idei sunt a se mulțumì în prima linie. De avem multe lucruri frumoase, fără exagerare putem zice că: *„Toate câte s'au făcut, printr'însul s'au făcut, ce s'au făcut"*... Căci nimenea nu are ca d-sa darul de-a ști ținea balansa în mijlocul valurilor și a reușì să treacă peste ele chiar furioase de vin uneori. Și nu arareori trebue să-'l admiri, cum își știe călca pe inimă și călca pe inimi, dacă crede a fi de vre-un bine... E drept, că a și fost pân' acum încunjurat cu oameni devotați, cari prețuindu-'l mult, nu-'i împedecă executarea bunelor planuri.

Ajutele D-zeu, ca frumoasele resultate atinse, să le poată mărì macar în proporțiile în cari pân' acì au crescut an de an, și atunci elementului românesc la Orăștie îi e reservat un frumos viitor.

Spic.

---

pământuri, fie-care a parte: cel cu spini îl curăți bine, îi făcù arături de toamnă și fiind mic îl samănă cu plante de acelea cari aduc un profit mai bun, ca fasole în anul întâiu, fiind-că să hrănește mai dela suprafață, și sfecle în anul al doilea, fiind-că suge hrana mai din adâncime; pământul cel mlăștinos îl făcù grădină de zarzavat (legumi) udându-l prin șanțuri și olane și întărindu-l prin gunoiu de oi și cai amestecat cu năsip; și, în sfîrșit, pe cel văros îl făcù o vie minunată, mai ales că era expus toată ziua la bătaia soarelui.

Cu alte cuvinte; *cartea* la învățat să facă din aceste locuri părăginite adevărate *isvoară de bogăție*, și tot atâtea fapte de admirat. Atât de mult îl înțelepțise pe acest om cartea, în cât și râpa de pe pământul seu a oprit-o de a se mărí, plântând-o cu salcâmi și răchită.

Frați săi, uimiți de isprăvile acestuia, în marea lor prostie zicea că a găsit o „comoară" în groapa de cărămidă. Oamenii cuminți zicea însă: Acest vrednic frate are o *comoară ascunsă* cu patru feluri de monezi: *Invățătura, muncă, răbdare și cumpătare.*

N. Gândeiu.

ȘTIRI DE TOT FELUL

Lipsă de bani de hârtie. Camera de comerciu și industrią din Budapesta a înaintat ministrului de finanțe o cerere în care arată, ce mult sufere comerciul ca și economia rurală din pricină, că în comerciu nu se află destule bancnote (bani de hârtie), mai ales bancnote de câte 10 fl. Camera cere a se pune în circulațiune bancnote nouă cât se poate mai repede și, fiind-că o parte sunt deja tipărite, acestea să se dee îndată folosinței.

—

Preoții cari să interesează de întregirea plăților din vistieria țerii, nu vor face rău să urmărească numerii de vre-o 2 săptămâni încoace ai „Telegrafului Român" în care să publică mustrele de documente ce-'s de lipsă la coalele de fasionare a venitelor, documente cari pân'aci s'au făcut rău ori nici decât, pentru-ce întregirea întârzie. Acum să vor trimite coalele la preoții cari le-au instruat rău, să le facă bine, apoi posibil că încă în anul de față să se poată împărți banii de întregire.

La Arad Consistorul a cerut guvernului ca preoților cari n'au casă parochială, nici bani de cuartir, să li-se dee și bani de cuartir, (peste cifra de intregire prescrisă), și guvernul a încuviințat cererea, ca fiind dreaptă.

—

Drumul spre America a ajuns a fi unul din cele mai cunoscute în toate țerile pământului. Acuși nu mai e „om deplin" care n'a fost odată și în — America.

Statele-Unite publică darea de samă asupra numărului de streini ce i-au năpădit dela 30 Iunie 1899 până la 30 Iunie a anului de față 1900.

Au venit în New-Jork singur în acest

BCU Cluj / Central University Library Cluj

an 341.711 streini, adecă cu vre-o 100.000 mai mulți ca în celalalt an. Cei mai mulți au venit din Italia: aproape 100.000. După Italieni vin Jidovii de peste tot locul: Jidovi au venit 45.000, Poloni 37.000, Slovaci 25.000, Irlandezi 25.000, și *apoi din Ungaria peste* 10.000, și din alte țeri cifre mai mici: Litvani 9000, Croați-Slavoni 8000, Fini 6000, Englezi 4000, Greci 3000, Ruteni 2000, Cehi-Moravi 2000, și în sfîrșit Francezi *sub* 2000' de unde să vede că Francia e țara, în care oamenii se simt mai mulțumiți și simt mai puțin lipsa de-a lua lumea în cap ca să-'și câștige brușul de pâne.

—

Sărbări jubilare. Sărbătorile aniversării de 200 ani dela Sf. Unire au avut loc la 28 Aug. n. în ziua de Adormirea Născătoarei de Dumnezeu. Excelența Sa dl Metropolit, Dr. V. Mihalyi însoțit de doi canonici, de secretarul seu, cum și de alte persoane, a celebrat s-ta liturgie în biserica gr-cat. din Alba-Iulia-Maieri, unde e și mormântul Metropolitului Atanasie Angel de Ciugud, sub care s'a făcut Unirea. Ex. Sa a plecat din Blaj cu trăsura și seara s'a întors acasă.

—

Prețul bumbacului, să urcă. Dela 1890 încoace, nici-odată prețul bumbacului n'a fost atât de urcat și după toate semnele se va mai urca încă. După-cum vestesc ziarele speciale de branșă, această urcare vine dela proasta recoltă (roadă) a anului de față, care se datorește ploilor din Maiu și Iunie, precum și împuținării din ce în ce și mai mult a depositelor din vechea recoltă.

Ca urmare a acestei stări de lucruri, se așteaptă ca fabricanții de țesătorii din Europa, să urce și ei la rêndul lor, prețul pe fabricatele de bumbac.

Să prea poate ca dintr'o zi într'alta să fim vestiți, că prețurile diferitelor obiecte de bumbac, să fie simțitor urcate.

—

Maghiarisările de nume. După statistica ministeriului ung. de interne, în jumătatea întâie a anului de față au fost înaintate ministrului 1280 cereri pentru maghiarisarea numelor. Acest număr față cu același timp de timp a anului 1899, este *mai mic cu* 608, ear' față cu semestrul I. al anului 1890 *mai mic cu 1482.*

Dintre cei maghiarisați în primul semestru al anului curent 430, adecă 33·59% sunt din Budapesta. Din celelalte orașe mai puțini, astfel 26 din Arad, 24 din Mișcolț, din altele câte 5—6.

Și de astă-dată, ca întotdeauna, partea cea mai mare a celor cu numele maghiarisat o formează Jidanii: 744, va să zică mai mult de jumătate; după ei vin rom. catolicii cu 409, gr.-cat. (renegați ruteni) 41, *gr.-or.* 2, augustini 62, reformați 2.

—

Prorocirl pentru anul 1901. In fiecare an pe acest timp să tipărește la Londra călindarul unui bătrân astrolog (cetitor de stele), pe care ori-ce bun Englez se grăbește să-'l cumpere pentru a afla ceea-ce Dumnezeu va trimite acestei lumi. Acest calendar este al lui „papa" Moore. Anul trecut acest bătrân mag prezisese pentru 1900 un șir de mari resboaie, omorîrea unui împărat și o foamete teribilă în Indii, preziceri, cari, din nenorocire, s'au împlinit! Este lesne de înțeles grija cu care era așteptat almanachul pe 1901.

Eată ce prevestește „papa" Moore, că are să se întâmple în anul viitor:

In Ianuarie, o ferbere grozavă în Francia. Republica va avea de îndurat un asalt puternic. In Februarie și Martie grele întâmplări în Extremul-Orient și Indiile vor amenința cu răscoală. In Aprilie puțin liniște.

In Maiu, Irlanda va urma pilda Indiilor, răsculându-se contra Angliei. In Iunie anarchiștii vor face să se vorbească din nou de dînșii și tînărul rege al Spaniei va face bine păzindu-se de dușmanii săi politici. Iulie va fi luna nenorociților: Pe tot globul cataclisme, nenorociri. Aceia, cari ar dori să călătorească, fac bine să rămână pe la casele lor. In August va fi earăși liniște. In Septemvrie foamete în Indii. In Octonvrie, agitația Dervișilor. In Noemvrie, regatul Olandei va lua o ținută diplomatică primejdioasă. Curțile Europene vor avea trebuință de toată dibăcia, de tot sângele rece pentru a încungiura o ciocnire cu tinera regină a Holandei. In Decemvrie, revoalte și greve aproape pretutindenea.

După cum se vede „papa" Moore ne prezice un an bogat în întâmplări tragice.

—

Export de făină din Statele-Unite. In anul 1898/99 au exportat 18,257.924 butoae, mai multă decât ori când. Valoarea acestei făini e de 72,099.742 dolari (360,498. 710 lei). Cea mai mare parte s'a importat în Anglia; dar' și Germania a importat în 1898/99 la 500.000 de butoae față cu 13.000 în 1888/89. Mi-se pare că nu ne-ar ședea rău nici nouă să-'i imităm.

—

Un om vrednic face, ori-unde s'ar așeza el, cât jumătate de sat, uneori mai mult ca satul întreg, ca orașul, ca provincia, ba cât țara însași. Uitați-vă bine peste tot locul unde vedeți vre-o mișcare în treburi de bine obștesc, și veți afla că toată treaba merge tîrîș-grăpiș legată de cutare persoană, ori sburând falnic cu aceea, după cum e omul.

De aceste adevăruri ne adusărăm aminte dând peste o știre din fruntașul ziar bucureștean *„România Jună"*, care ne spune de o frumoasă societate culturală înființată în o comună de pe falnicul *Domeniu al Coroanei* în România. Lucrul ne privește întrucât bărbatul de care să leagă meritul societății, e un conpatriot al nostru, dl *Augustin Berian*, originar din *Cugir*, azi silvicultor pe Domeniul Coroanei în România. Eată ce zice „R. J".

„Societatea culturală în Borca. In frumoasa comună dela gura pîrîului Borca și Sabasa, să află o societate culturală înființată încă la anul 1897, prin stăruința mai multor oameni de inimă, în frunte cu harnicul d-n *August Berian*, sivicultorul Domeniul Coroanei Borca.

Azi după o vieață abia de trei ani de zile a ajuns la resultatul care puținor societăți le e dat să-'l ajungă în un răstimp așa de scurt. O mână de oameni nu mai mult din micile cotisațiuni (plăți de bunăvoe) lunare, au ajuns să aibă în această localitate *un splendid local organisat pentru lectură,* unde se găsesc toate jurnalele de seamă din țară și streinătate, *o bibliotecă de vre-o* 2—300 *volume,* o sală mare pentru ședințe și *conferințe populare.*

Un străin n'ar putea să creadă că se află în Borca cea Veche, *ci în vre-un sat din Tirol sau Sviţera!*

Cu ocasiunea adunării generale a acestei societăți, s'a adus la cunoștință mersul societății în decursul anului expirat. S'a arătat cu deosebire interesul și sprijinul ce-'l poartă onorabila Administrațiune a Domeniului Coroanei, multele dăruiri ce i-s'au făcut în cărți și mobilier. A urmat raportul cassarului, arătând un activ în bani de peste 1000 lei, afară de mobilier și bibleotecă, care represintă peste 2000 lei.

A urmat apoi depunerea mandatului comitetului pe expiratul period, care prin rostul d-lui șef de regie August Berian, a mulțumit la toți pentru interesul și munca depusă în promovarea intereselor societății, ear' alegerea s'a sfîrșit tot cu alegerea vechiului comitet".

Da, unde un om harnic și de inmă se pune în fruntea mișcării, poți face frumoase lucruri, chiar și într'un sat sărăcit.

—

Cursurile administrative comunale. se deschid și-și încep activitatea în 1 Sept. n. c. Ministrul de interne Széll a trimis acum de curênd administrațiunilor comitatelor regulamentul de organisare al cursurilor, prin care pregătirea de notar comunal se pune pe temeiuri cu totul nouă. In viitor numai aceia își vor putea câștiga atestat că au această pregătire, cari vor face în regulă cursul administrativ comunal, și vor pune cu bine examenul înaintea comisiunilor, ce se vor înființa anume. De-odată cu introducerea acestei înoiri se vor șterge comisiunile de examene, ce au fost până acum în comitate.

—

Două „Mari-Premii". La marea expoziție din Paris, o parte din cei mai nepărtinitori oameni de știință, cercetează lucrurile expuse de deosebitele țeri, asămănând același lucru, de pildă starea economică, starea literară, starea învățământului poporal etc. cum e el în o țară și cum în altele, și apoi aceleia pe care o judecă a fi mai presus de toate, îi dau cel dintâiu premiu, apoi pe rênd celorlalte, după vrednicie. Premiile sunt și ele de felurite mărimi, unele de clasa I., altele de a II., III. până la vre-o 6. Cel dintâiu și mai mare, să numește *„Grand-Prix"* (Marele-Premiu) și puțini au norocul a-'l căpăta, la același un fel de lucruri expuse.

Zilele astea s'a făcut cercetarea expozițiilor *învățământului poporului* (școalei) în teluritele țeri, și două țeri au căpătat »Marele-Premiu« pentru înălțimile la cari au ajuns cu școalele lor, și aceste două țeri sunt: *Anglia,* neîntrecuta în toate Anglie, ear' al doilea l'a dobândit... *„Transval"*-ul, patria Burilor, dușmanii îndârjiți ai Angliei! Toate foile scriu despre aceste puneri lângă olaltă a celor două state răsboite, cu atât mai vêrtos, că Englezii când au deschis răsboiul cu Burii spuneau că luptă contra »sălbatecilor« Buri, contra celor-ce urăsc civilisațiunea, lumina europeană, și acum să dovedește că Burii nu numai nu-'s »sălbateci« fără lumină, ci stau după Anglia îndată în treaptă, și mai sus ca alte atâtea națiuni europene, cari nu s'au putut apropia așa tare de Anglia cea atât de sus ridicată!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Noi mai ales un lucru trebue sĕ vedem în această ştire: că lumina dobândită prin *şcoală bună*, face şi pe poporul ce zăcea ascuns, neştiut, sĕ iasă la lumină şi sĕ fie preamărit şi lăudat, ear' cel-ce nu dă mult pe şcoală şi pe învĕţătură, rĕmâne neam de neam şi veac de veac în întunerecul necunoscutului.

—

Pentru nenorociţii prin foc din Valdei s'a făcut în Orăştie o colectă de bani prin mult stimata dnă *Victoria Dr. Erdélyi* şi nepoate d-sale d-şoara *Friderica*. Lista, care se va publica la timpul seu, se află încă în curgere.

—

D-şoara Maria Cioban, fost profesoară la şcoala superioară de fetiţe din Sibiiu, e numită *Directoară la internatul de fetiţe din Arad*. Felicităm călduros!

—

„Era economiilor“. Prin anul economic foarte slab ce fu anul trecut, România a fost împinsă în o lipsă, ca şi în care nu sĕ ţine minte de când n'a mai fost. Vistieria ţerii altă dată aşa de bogată, a început încă din toamna anului trecut sĕ se simţă scăzênd din plinul seu, ear' în iarnă şi în primăvara anului de faţă, a început a suna aşa de tare a gol, ca şi hămbarele bietului popor ţeran, care nu mai avea nici grăunţele de lipsă pentru sămănat.

Oamenii dela cârma ţerii s'au spăimêntat de strîmtoarea în care sĕ vedeau împinşi, că acuşi nu mai aveau cu ce plăti nici plăţile la marele numĕr de slujbaşi ai ţerii. Au ajutat cât au putut prin împrumuturi nouĕ dar' au vĕzut că tot cu împrumutul nu merge, şi mai nou ei s'au pus pe cruţări cât sĕ poate de serioase, ca sĕ uşureze sarcina ce apasă ţara în aceste zile. In scopul acesta au şters o mulţime de slujbe pe cari feluritele ministerii le crează, fără ca ele sĕ fie de tot de tot de lipsă. Prin atari ştergeri s'au uşurat cheltuelile ĕstan cu 5 milioane Lei.

„Curierul Financiar“ propune încă o serie de reduceri, prin cari, zice, nu s'ar zgudni deloc bunul mers al treburilor publice, şi totuşi s'ar putea cruţa încă vre-o zece, ori şi mai multe, milioane Lei pe an. Şi va trebui sĕ se facă şi aceste cruţări, căci bine închee „Curierul“: „Era împrumuturilor s'a închis (zilele împrumuturilor au trecut, fiind deja prea multe pe capul bietei ţeri), acum trebue sĕ întrăm în era economiilor“ (în zilele cruţării).

—

P'u-hien-p'u-sa se numeşte elefantul sfânt, făcut din bronz, şi aflător la mănăstirea budhistă Omei, la 70 de kilometri de Cengtu-fu în Secinan şi e una din cele mai vechi statui de bronz ale Chinei. Elefantul e înalt de 10 metri; bronzul e aşa de alb ca argintul, de aceea îl şi crede de argint poporul; placa e groasă de 8 centimetri. Statua a fost turnată în trei bucăţi şi apoi intrulocată: capul şi picioarele de dinainte, pântecele, picioarele de dinapoi cu soldurile. Picioarele calcă pe frunze de lotus mari, de bronz şi iele; pe spate poartă într'o uriaşă floare de lotus pe zeitatea Samanthabadra, aurită din gros. Numele de mai sus e al zeităţei pe chinezeşte. Se pare că statua a fost turnată pe la 200 după Christos. Bani de bronz turnaţi se cunosc în China de pe la 800 în. de Christos; statui însĕ n'au început a face până după rĕspândirea budhismului.

—

Datorii mari. Sunt foarte mari datoriile ce apasă pe cumpĕna buneistări a unor state. Rusia de pildă are azi o datorie de 15 miliarde (15 mii de milioane). Ear' Francia stă în fruntea tuturor cu uriaşa sa datorie. Ea e datoare peste 32 miliarde franci. Resboaiele cele multe care i-au adus multă glorie (şi cel din urmă o aşa zdrobitoare înfrângere), i-au adus mare parte din aceste datorii.

—

Mierea şi boalele nervoase. Gazetele germane istorisesc un cas foarte interesant: o femee vindecată cu miere, de o boală nervoasă foarte asprită. Părinţii ei voiau s'o ducă într'o casă de nebuni, când într'o seară, una din prietenele ei, o pofti sĕ guste din mierea pe care o căpătase în ziua aceea. Bolnava primi cu plăcere; au luat fiecare câte 4—5 linguriţe din nectarul dulce, după aceea s'au culcat. Peste puţin timp prietena vĕzù, plină de mirare, că bolnava a dormit, ceeace nu i se întêmplase de multă vreme — cu toate leacurile ce lua în fiecare noapte. A doua zi de dimineaţă, pretina alergă îngrijată la bolnavă, care, — deşi era târziu, — d'abia atunci deschidea ochii şi s'a mirat vĕzênd că a dormit aşa de mult. In sările următoare, au reînceput proba, ale cărei sfîrşituri au fost atât de binefăcĕtoare, că bolnava este astăzi pe deplin vindecată.

NOTIŢĂ LITERARĂ

„Ziua Învierii“

epilog dramatic de Henric Ibsen, tradus de *Ilarie Chendi* şi *C. Sandu*, tipărit la „Minerva“, în Orăştie. 93 pagini.

Unul dintre semnele de sĕrăcie în literatura noastră, este evident şi acela, că deşi avem mulţi „literaţi“, adevĕraţi sau de sine înşişi ca atari crezuţi, totuşi în literatura noastră sunt foarte slab representate talentele mari, geniile literaturii universale. Decum sĕ fi ajuns sĕ avem în româneşte chiar şi poeţii deşi nu geneali, dar' la modă, dulci, plăcuţi, actuali, ai poparelor mari. Când te gândeşti la lucrarea de acest fel a celorlalte naţiuni, d. e. la „Biblioteca Universală“ a Germanilor, unde afli nu numai talentele literare de prima ordine a poapoarelor culturala simile celui german, ci chiar şi a popoarelor mici, că suntem şi noi Românii traduşi doar' în 2 numeri (grozav de mulţi!), trebue sĕ simţi durere că în româneşte nu avem nici macar floarea, culmile literaturilor mari.

De aceea, cei-ce mai ţinem seamă de mişcarea literară română, ne bucurăm lucru mare, când vedem că a apărut câte-o traducere, care în marea operă literară a altor popoare, ar fi lucru mic.

Şi ne bucurăm mai ales când vedem că traducerea nu e numai o traducere p'aci 'ncolea, ci mai e şi bună. (Că rele mai fac ei unii speculanţi evrei librari prin oraşele României).

Ca pe o atare apariţie bună salutăm şi traducerea dlor Chendi şi C. Sandu, *„Ziua Invierii“*. Opera în sine e mai presus de laudele noastre, H. Ibsen fiind unul din geniile rari ale presentului, geniu ce-'şi foloseşte genialitatea sa nu numai, ca unii din apus, spre a face „sensaţie“, spre a fi arătat cu degetul ca al zilei „ţapăn scriitor“, ci îl foloseşte, alături de Tolstoi, contribuind la pornirea societăţii omeneşti pe o cale mai bună, mai umană, mai nobilisătoare.

Dnii Chendi şi Sandu au frumos merit a ne fi dat şi această operă alui Ibsen, după-ce zguduitoarele *„Nora“* şi *Stâlpii Societăţii“* îi aveam deja, şi felicităm pe traducĕtori mai ales crezênd că s'au pus cu gând statornic pe importanta lucrare a traducerii cap'od'operelor literare strĕine. Vor face un preţios serviciu literaturei noastre plăpânde încă. Că întrucât traducerea redă aproximativ fidel originalul, ar putea judeca numai cel-ce ar compara-o cu originalul svedian, traducĕtorii nostri luându-o şi ei din a doua mână, din germană. Judecând însĕ după limba fluentă şi slujindu-sĕ de expresii de efect, credem că apropie bine originalul.

Recomandăm cu căldură iubitorilor de literatură această dramă. Se poate procura şi dela „Minerva“ în Orăştie.

*

„După comasare“ *poveţe practice despre întocmirea gospodăriei în o moşie comasată“* de *Isidor Blaga* preot în Lancrăm, lucrare tipărită în „Bunul Econom“, a apărut în broşură deosebită, ca întâiul numĕr din *„Biblioteca Bunului Econom“*. Se capĕtă la noi cu preţul de 20 cr. exemplarul şi 3 cr. de porto.

Preţul bucatelor.

In Budapesta.

Preţurile la bursa din *Budapesta*, sĕ menţin. In 28 Aug. aplecările de cumpărare a marilor mori, au făcut ca preţurile sĕ se ţie bine, ba sĕ chiar urce m. m. cu 2—2½ fileri.

Preţurile pe termin, domoale.

S'au vêndut:

Grâu nou de Tisa (gr. de 80 kg.) cu	7·95.
Sĕcară: mm. cu	6·95.
Cucuruz: mm. cu	5·25.
Ovĕs: mm. cu	5·50.

—

Piaţa din Reghinul-Săsesc.

— la 23 August st. n. 1900. —

Grâu frumos, fer. de 20 lit.	fl.	—·95
Sĕcară ferdela cu	fl.	—·85
Orz, ferdela cu	fl.	—·60
Ovĕs, ferdela de 20 litre cu	fl.	—·45
Cucuruz, ferdela de 20 litre	fl.	—·90
Fasolea, ferdela » » »	fl.	—·—
Grumpile nouă fer. de 20 l.	fl.	—·40
Vin nou, litrul cu	fl.	—·36
Mere, ferdela de 20 litre	fl.	—·50—70
Nuci, ferdela de 20 litre	fl.	—·—
Carne de vită 1 kl.	fl.	—·40
» » porc 1 kl.	fl.	—·40

Slănină proaspetă 1 kl. cu . . fl.	1·—
Slănină svêntată 1 klgrm cu . fl.	—·80
Brânza nouă 1 kl. . . . . fl.	—·44
„ în burduf cu . . . . . fl.	—·48
Ouĕ 5 cu . . . . . fl.	—·10
Pui de găină părechea cu . . fl.	—·60

Felurite Povețe

Nutrirea taurilor. Nutrirea taurilor cu paie tăiate, coceni de cucuruz, bostani și alte nutrețuri sĕrăcăcioase pricinuește lărgirea și împovărarea foalelui. De altă parte îndoparea lor cu multă făină, tărîțe, turtă de uleu și alte asemenea nutrețuri grase face ca ei sĕ se îngrașe și sĕ se molesească în paguba gonitului. Nu e rĕu obiceiul după care taurii comunali se lasă a paște unde le place; numai cât umbletul acesta pustiu e împreunat adesea cu multe neajunsuri și primejdii.

Dar' dacă e sĕ rĕmână sprinteni și sĕ-'și oțelească puterea, *taurii ar trebui ținuti în grajd* cu fên sau otavă de soiu ales, adaugându-li-se zilnic câte 1—1½ kilogr. de ovĕs și puțină sare.

*

Stîrpirea șoarecilor și guzganilor. Se așează douĕ farfurii (tăiere ori blide), unul cu făină și altul cu apă, în locul unde s'au putut simți aceste animale. Timp de câteva zile se reînoește atât apa cât și făina, punêndu-se tot făină bună și curată, ca guzganii sĕ devie tot mai îndrăsneți.

Când apoi am băgat de samă că oaspeții acestia plăcuți s'au deprins și vin regulat, ceea-ce sĕ vede de pe făină că e mâncată, atunci amestecăm în făină și *fărină de gips* și anume în jumĕtate, jumĕtate punêndu-se și puțin zăhar. Șoarecii mănâncă din această amestecătură și beau apoi apă, ca sĕ-'și stimpere setea ce li-se face în urmă. *Gipsul se întărește apoi în mațele lor și le aduce moartea.*

*

Spălatul rufelor.

Cum putem face economie de lemne și de muncă la spălarea rufelor?

Rufele colorate ori albe le muiem într'o leșie rece, compusă:

La câte 20 litre apă ¼ kg. săpun ras, 3 linguri de benzină și o lingură de borax, disolvat în apă fierbinte.

In amestecul acesta lăsăm rufele timp de ½ cias, după aceea le fierbem din nou ½ oră.

Când leșia s'a rĕcit, putem sĕ turnăm totul în albie și cu aceeași apă se freacă rufele în mod obicĕnuit, limpezindu-se pe urmă în apă rece.

Felurimi

Cum am aflat etatea miresei mele. Eram deja de șase sĕptĕmâni logodiți, și tot nu știam încă etatea miresei mele. Această nesiguranță mĕ nelinișteа. Toate încercările pentru a afla aceasta de-adreptul, erau zadarnice. Eram silit dar', a recurge la șiretenie.

Eram, trei zile înaintea nunții, la un concert de piano. Imi părea sĕ smulg logodnicei mele secretul dorit.

«Cât timp ai luat lecțiuni de piano, dragă?", o întrebai.

«Patru ani.»

Adecă patru ani. Atât era de ajuns pentru astăzi. Logodnica mea era dar' de cel puțin patru ani.

Douĕ zile înaintea nunții adusei discuția tot asupra acestei chestiuni. Zisei, că am băgat de samă, că după-cum cântă cineva, se poate cunoaște de când nu mai ia lecțiuni de piano și întrebai pe logodnica mea că de când nu mai ia lecțiuni.

«Ah! sunt deja cincisprezece ani, rĕspunse ea fără vre-o bănuială.»

4 cu 15 fac 19; mireasa mea era dar' de cel puțin nouĕsprezece ani.

Era în ziua nunții. La un timp potrivit riscai a treia întrebare:

»Spune'mi dragă, la ce etate ai început sĕ iai lecțiuni de piano?»

«Eram de optsprezece ani, dacă ții atât de mult sĕ știi", îmi rĕspunse ea.

19 cu 18=37; logodnica mea era dar' de treizeci-și-șepte de ani!

Ah! de știam eu lucru ăsta de mai înainte! Acum însĕ nu mai puteam altfel și trebuia sĕ merg la biserică. Și mergeam în urmă bucuros, ea era voinică și frumoasă, arăta mai tinĕră de cum îmi eșia socoata.

Dar' la matriculant se dovedi că logodnica mea era de 47 ani; făcuse o pausă de zece ani în cursul lecțiunilor...

Asta-'mi era prea mult. La întrebarea preotului rĕspunsei cu „*Nu*" și destăcurăm nunta și fu ce fu năcaz, dar' D-zeu voi sĕ ne aducă eară voe bună și veselie tot în „familie": aflai anume ce nu știusem, că logodnica mea a mai fost măritată și că are o fată mare, și mai frumoasă ca mama, ear' de tinĕră de bună samă mai tinĕră, și — mĕ căsătorii cu fiica logodnicei mele!

—

Un ou de douĕ khilograme. Muzeul român din Hildersheim a cumpĕrat cu 850 mărci un ou de »Aepyornis maximus», o pasĕre din Madagascar la fel cu struțul și-a cărei soiu a perit. Acest ou are o lungime de 35 centimetri și diametru de 23 centimetri; coaja lui e groasă de 4 milimetri și greutatea de *2 kilograme*. El face cât 150 ouĕ de găină.

—

Un oraș de hârtie. La Netling, în împrejurimile Londrei, e un oraș făcut din hârtie îndesată, un adevĕrat oraș care numĕră 450 de locuitori. Acest orășel e o filială a spitalului din Netlee, în care sunt duși răniții din rĕsboiul din Atrica-de-Sud.

Când ei sunt pe cale de vindecare, sunt duși la Netling ca sĕ petreacă acolo convalescența. Orașul acesta de hârtie e format din 45 de corturi, conținênd fiecare câte 10 persoane.

—

Cel mai bĕtrân arbor din lume. Arborul cel mai bĕtrân de pe fața pămêntului, a cărui etate e exact garantată de istorie, e smochinul sfânt din mijlocul ruinelor orașului Amuradhapura în Ceylon. El a fost plantat în anul 288 înaintea lui Christos și-a fost îngrijit d'atunci până acum neîntrerupt de păzitori de cucernici, despre cari vorbesc foarte lămurit scriptele singaleze. Acest arbor e încunjurat de un zid și ramurile lui se înalță acum direct din pămênt, deoare-ce trunchiul propriu zis, e acoperit de tot de pămêntul cărat acolo. Nu e voe ca sĕ taie cineva ceva din el, numai frunzele ce cad de sineși sĕ string de pelerini evlavioși, care le iau cu dînșii ca pe niște moaște sfinte.

In timpul de față are «Jaga Sri Maha Bodin Wohanse» adecă: «victoriosul, augustul, cel mai înaltul domn, sacrul arbor — «Bo,» o etate de 2188 ani.

Știri ultime.

Pacea pe slabe picioare.

Pacea lumii stă într'adevĕr pe slabe picioare — așa ni-o spun întêmplările zilelor noastre, în care se aude atâta sgomot de arme, și atâtea detunături ducĕtoare de moarte.

Burii stau încă cu *Englezii* de piept în Transvaal. In sĕptĕmâna asta s'au luptat crunt și greu de Duminecă încoace vre-o trei zile, fără a se hotărî învingerea.

In **China** armatele europene au întrat în Peking, reședința Impĕrătesei și a guvernului. Dar' de-o liniște trainică abia poate fi vorbă. Țara e mare, popor mult, ură asupra Europenilor și mai multă.

Mai nou între **România** și **Bulgaria** lucrurile s'au încordat așa tare, că lumea începe a crede, că e de neîncungiurat chiar un *rĕsboiu între doi vecini.*

Guvernul bulgar prea s'a dat în apĕrarea, deși nu cu toată gura, a omorîtorilor lui Mihăileanu la București și nu arată curagiu a păși contra soților lui în tâlhărie, cari în Bulgaria formează o societate mare. De acì schimb de vorbe aspre, loviri pe prăsea de săbii, și bun e D-zeu de nu va urma și o fioroasă încăerare.

Dar' mai e nădejde, că Bulgarilor li-se vor băga mințile în cap prin întrevenirea puterilor mari europene, și sĕ va încungiura nenorocirea rĕzboiului.

Comitetul de redacție:

Prețedinte: *Dr. Ioan Mihu.*

Membrii: *Dr. St. Erdelyi, Ioan Mihaiu Danitl David și Constantin Baicu.*

Proprietar - editor: Ioan Mihaiu

Redactor respons.: Ioan Moța

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ori-cé inserțiuni și reclame la acest loc, pe coloană mică, se publică pentru numai 1 cr. șirul!

Inserțiuni mici.

Cei-ce aveți oare-ce de vândut sau de cumpărat, vestiți publicul prin foile, și ajungeți mult mai curând la scop!

Asigurări

în contra **focului**, se mijlocesc în cel mai repede și prompt chip, *în Orăștie* prin agentura dlui *Ioan Moța*, paroch. In 3, mult 4 zile, contractul de asigurare e la mâna asiguratului.

A se cere informații prin câte o cartă postală, asupra punctelor de nedumerire.

Dșoarei Ochi-frumoși

i-s'a extradat din partea cea mai competentă următorul atestat:

Se constată în chip oficios-drăgostos, că, dșoara M... de-'i drăguță ocheșuță, e și tare hărnicuță, și nici nu e prea micuță, numai tocmai, știi, bunuță, și are și părăluțe.

Atestatul, pecetluit și din jos iscălit, gata-gătuț, poate fi ridicat de proprietară din cancelaria extradatoare.

I. B.

Cine vrea

sě-'și fericească copiii, adunându-le pe nesimțite sume frumoase de bani, fetelor pe când se mărită, feciorilor pe când devin maioreni, ca economi, ca măestri sau negustori, — își ajunge mai norocos scopul *făcând asigurări pe un numěr oare-care de ani, în folosul copiilor.*

Cele mai felurite și cari de cari mai frumoase soiuri (tabele) de asigurări stau la îndemână ori-și-cui.

Dl *Ioan Moța*, paroch în Orăștie, primind asupra-și și agentură de atari asigurări, slujește ori-cui cu cele mai curate și drepte lămuriri. E destul a-'i cere deslușiri prin o cartă postală, și rěspunde fiecui ce are de făcut și care fel îi recomandă mai ales.

G. D. 36.

Vezi și pregătește-'ți uniforma, că de buestru m'am îngrijit eu.

P.

Lui Nicu.

Tot cea veche a rěmas. Dorința ei de a se vedea lângă tine, crește pe zi ce merge. Adeseori o věd stând cu buzele tocmai ca în momentul, când... ți-aduci aminte de petrecerea din V.....

Flueraș.

Ciubuc.

Primit. Drept rěsplată îți voiu trimite cât de curěnd rěspunsul.

B—ger.

Banca generală de asigurare

„TRANSILVANIA"

întemeiată la anul 1868

în Sibiiu, str. Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),

asigurează în cele mai avantajioase condiții:

contra pericolului de foc și esplosiune

edificii de ori-ce fel, locuințe și clădiri economice, magazine de mărfuri, mașine agricole, mobile, vestminte și rufe, carě și vite de tot soiul, producte de câmp și de recoltă etc. etc.;

asupra vieței omului:

în toate combinațiunile conform tabelelor sale foarte variate ca asigurări simple pe casul de moarte, asigurări cu termin, asigurări de copii, de zestre, rente viagere, asigurări cu plătirea de *douě-ori* a capitalului, și cu polițe libere de premii etc.

Asigurări poporale fără cercetare medicală (sistem german).

Asigurări pe spesele de înmormêntare cu solvire imediată.

Fonduri de reservă și de garanție specială:

1,400.000 coroane,

plasate în scrisuri fonciare și în siguranțe pupilare.

Active cu finea anului 1899: *2 milioane 185 mii coroane.*

Stocul asigurărilor:

Valori asigurate contra incendiului:	Capitale asigurate asupra vieței:
64 milioane coroane.	9 milioane coroane.

Dela întemeiere institutul a solvit:

2,825.645 c. 62 b. pentru daune de foc și 2,498.042 c. 10 b. capitale asig. pe viață,

total: 5,323.687 coroane 72 bani.

Oferte și ori-ce informațiuni se primesc prin Direcțiune în Sibiiu, la agenturile principale în Arad, Brașov și Timișoara, la agențele generale din Cluj și Budapesta, precum și la representanții speciali în toate comunele mai mari.

Prospecte și tipărituri gratuit și franco.

5—10

Direcțiunea în Sibiiu,

str. Cisnădiei nr. 5, etajul I., curtea I.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai *institutului tipografic „Minerva", societate pe acții în Orăștie*, sunt prin aceasta invitați în sensul §-lui 18 al statutelor la a

X-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Orăștie la *30 Septemvrie 1900 st. n.* la 3 ore p. m. în localul institutului (Strada Berăriei) eventual la *16 Octomvrie a. c.* la cas să nu fie întrunit numěrul acționarilor, sau lipsind representarea voturilor la adunarea din 30 Septemvrie a. c., recerute conform §-lui 24 din statutele societății.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul direcțiunii despre activitatea institutului și despre resultatul gestiunii anului din urmă.
2. Raportul comitetului de supraveghiere.
3. Decisiunea asupra compturilor anuale.
4. Decisiunea asupra profitului curat.
5. Fixarea prețului marcelor de presență.
6. Alegerea a 2 membri în direcțiune.
7. Exmiterea alor doi acționari pentru verificarea procesului verbal, luat în adunarea generală.
8. Eventuale propuneri făcute în sensul §-lui 28 din statutele societății.

Orăștie, în 27 August 1900. Direcțiunea.

face cu putință, ca odăile să fie folosite și în vremea vopsirii (cu lac), căci **mirosul rěu** și **uscarea înceată** a vopselei cu oleu aci e **încunguiurată**. Intrebuințarea e așa simplă că fiecine poate sěvêrși vopsirea. Podilele pot fi șterse cu cârpe ude și nu-'și perd lustrul. Este:

Lac colorat de podile

galben-brun și **mahagoni-brun**, care copere podilele ca și vădseaua cu oleu, dar' are și strălucire. Bun pentru padimente nouě ca și vechi. *Copere ori-ce peată, ori-ce vopsire veche* etc. Și este:

Lac curat (fără coloare)

pentru padimente nouě și parchete, care dă numai lustru. Bun mai ales pentru parchete și padimente nouě unse deja cu vopsea cu oleu. Nu copere figurile lemnului!

Pachete postale pentru câte 2 odăi mijlocii, cu **5 fl. 90 cr.** *Comande sě fac, în orașe unde sunt deposite, la acestea.* Prospecte se trimit franco. La cumpărări fiți atenți la firmă și marca fabricei, căci ca pe o *fabricațiune existentă dela 1850*, mulți o contrafac și falsifică, dând calitate rea și adesea necorěspunzětoare scopului.

Fabrica de Lack-Christoph

Praga—Carolinenthal. 12—15 (48)

In Orăștie singur veritabil la **Gustav Zobel.**

Anunț.

La subsemnatul în Orăștie (Szász-város) se capětă o cantitate de **1500 klg. slănină bună, groasă, albă, de pîrlit**, cu preț foarte moderat.

Voitorii de a o cumpěra pe toată sau dela 50 klg. în sus, sě se adreseze la

Vasile N. Bidu

3—4 **Orăștie.**

„Minerva" institut tipografic, societate pe acții în Orăștie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj